

DEMOKRATILABB

En strategi för hur unga blir del av lösningen
på de viktiga framtidsfrågorna

David Ershammar, Karolina Lundahl, Elin Turesson
Malmöakademin

INLEDNING

I och med att Barnkonventionen blivit lag 1 januari 2020 har barn och ungas rätt till inflytande stärkts. Det innebär också att barn och unga ska komma till tals i beslut som påverkar dem som grupp. Eftersom personer under 18 år inte får rösta är det viktigt att skapa andra tydliga vägar för unga att påverka och själva bli delaktiga i lösningarna. Unga är de som berörs mest av flera stora komplexa samhällsutmaningar så som klimatförändringar och ojämlikhet. För att göra rätt prioriteringar behöver deras kunskap och engagemang tas tillvara.

Om Demokratilabb

Demokratilabb är en strategi som skapar en trygg och kreativ ram där ungas viktiga frågor möter de processer och uppdrag politiker och tjänstemän arbetar med. Demokratilabbet utgår alltid från en samhällsutmaning och har en konkret fråga i centrum, exempelvis "Hur kan ungas engagemang för hållbarhet bättre tas tillvara?" eller "Hur kan unga som upplever psykisk ohälsa få bättre hjälp? Unga är med i problemformuleringen och involveras genom labbet i den politiska processen, samtidigt som de och verksamheterna de själva använder blir delaktiga i att utveckla och agera för lösningar. Demokratilabbets fokus på dialog ökar också förståelse mellan grupper av unga som annars inte mötts.

Om guiden

Guiden visar hur Demokratilabb som strategi för dialog och demokratiskt utvecklingsarbete fungerar. Den ger inte alla svar men visar hur beprövad metodik kan sätts samman till en tydlig process där ordinarie arbete och uppdrag hos kommun och föreningar kan kopplas in.

Guiden fokuserar på ungas delaktighet. Men strategin Demokratilabb kan även användas för att involvera andra grupper av medborgare kopplat till frågor som exempelvis hållbarhet, välfärd eller stadsutveckling. Guiden ger stöd för Demokratilabb som genomförs genom både fysiska träffar eller digitalt då i stort sett samma metoder kan användas.

Guiden är skriven av David Ershammar, Karolina Lundahl och Elin Turesson från Malmöakademin.
Formgivningsstöd: Cecilia Fendin.
Bilderna är från Demokratilabb Malmö, Demokratilabb Ludvika och Designjam psykisk hälsa

Materialet är licensierad under CC-licens BY-NC-SA 4.0

INNEHÅLL

4

Demokratilabb som strategi

Beskrivning av syfte, förväntat resultat och vägledande principer för ett Demokratilabb

8

Processmodell

Hur skapas förutsättningar för bästa resultat? Presentation av de olika stegen och metodiken som driver arbetet framåt.

16

Case: Demokratilabb Ludvika

Beskrivning av det Demokratilabb där Ludvika kommun och Rädda Barnen samarbetade för att stärka demokratin och inflytandet för unga.

22

Förändringsmodell

En fördjupande eftertext som visar på underliggande logik och teoretisk förankring.

”

Även om jag är 14 kan jag vara med och göra mycket skillnad fast jag inte får rösta i ett val. Det tycker jag är bra och viktigt.

- Amelia, Kyrkskolan i Ludvika

DEMOKRATILABB SOM STRATEGI

VAD ÄR ETT DEMOKRATILABB?

En form för dialog och inflytande.

En brett representerad grupp av ca 25–40 personer, både vuxna och unga, bjuds in att arbeta med en komplex samhällsutmaning som på något sätt berör samtliga inblandade. Det kan exempelvis handla om utvecklingen av en stadsdel eller verksamheter för unga, inflytande över politiskt beslutsfattande, eller att unga ska få bättre förutsättningar till en stimulerande fritid. Arbetet är uppdelat i 2–4 träffar i helgrupp och däremellan arbetar deltagarna i mindre arbetsgrupper.

Ett laboratorium för idéer.

I arbetsgrupperna fördjupar sig deltagarna i ett mer specifikt problemområde av den övergripande utmaningen. Tillsammans arbetar de fram nya idéer till lösningar som förfinas i flera omgångar.

En kreativ och medskapande process.

Genom hela processen är deltagarna mycket aktiva och arbetet baseras på medskapande metoder där alla kan få sin röst hörd. Från första början tydliggörs att alla har ansvar för resultatet och deltagarna ges möjlighet att i viss mån även påverka utformningen av processen.

FYRA VÄGLEDANDE PRINCIPER

Som grund för arbetet ligger fyra principer. De är styrande för hur ett Demokratilabb organiseras och leds. I sista avsnittet utvecklas vad som ligger bakom dessa principer.

1

De som berörs ska delta

Att de som berörs av ett beslut tar plats med sina bidrag i samtal, i planering och även i genomförande handlar både om demokrati och att skapa lösningar som fungerar.

2

Lära genom att göra

Komplexa utmaningar kräver att vi tar ett steg i taget, testar olika vägar och lär tillsammans utifrån våra erfarenheter.

3

Relationer som del av lösningen

En högre tillit till oss själva och andra gör det möjligt att angripa utmaningar utan att förenkla. Det är ur relationerna och samspelet som nya lösningar växer fram.

4

Bygg utifrån det som är

Att anpassa till sammanhanget och koppla till etablerade former för styrning och involvering är avgörande.

NÄR PASSAR ETT DEMOKRATILABB?

När vi arbetar med komplexa utmaningar

För att starta ett Demokratilabb behövs en labbutmaning. Det bör vara en utmaning som berör många olika aktörer däribland unga. Exempel på labbutmaning kan vara "Hur stärker vi ungas inflytande i kommunen?" eller "Hur kan stadsdelen x bli en plats där man är trygg och gärna vill vara?"

När det finns en öppenhet för att på riktigt lyssna på unga

En annan viktig förutsättning är att det finns en vilja att utveckla kontaktvägar mellan unga och beslutsfattare. Det är viktigt att tidigt knyta an vuxna beslutsfattare som har mandat att besluta om den aktuella utmaningen.

När vi vill jobba tillsammans med en fråga

För att Demokratilabb ska fungera som strategi behövs en öppenhet för att testa ett innovativt och medskapande sätt att arbeta. Det behövs också en vilja att samarbeta kring labbutmaningen och agera på labbets resultat.

VAD LEDER DET TILL FÖR RESULTAT?

Idéer förankrade i målgruppen.

Genom att många olika perspektiv finns representerade bland deltagarna möjliggörs mer kvalitativa idéer som är väl förankrade i de som berörs. Demokratilabb är en form för kreativt samarbete mellan medborgare, politiker och tjänstemän.

Stärkt inflytande för unga.

Genom att engagera personer med mandat att förändra tillsammans med unga och sätta ett tydligt mål för processen skapas goda förutsättningar för att unga ska få inflytande på riktigt. Att delta i ett Demokratilabb leder i många fall även till en ökad vilja hos de unga att engagera sig i andra demokratiska processer.

Känsla av innanförskap.

Genom att erbjuda ett tydligt forum för unga att bli lyssnade till stärks deras känsla av ägandeskap och demokrati. Samtidigt motverkas ungas upplevelse att inte bli lyssnad till som riskerar att leda till misstro, ökad polarisering och känsla av utanförskap.

Nya nätverk och ökad förståelse.

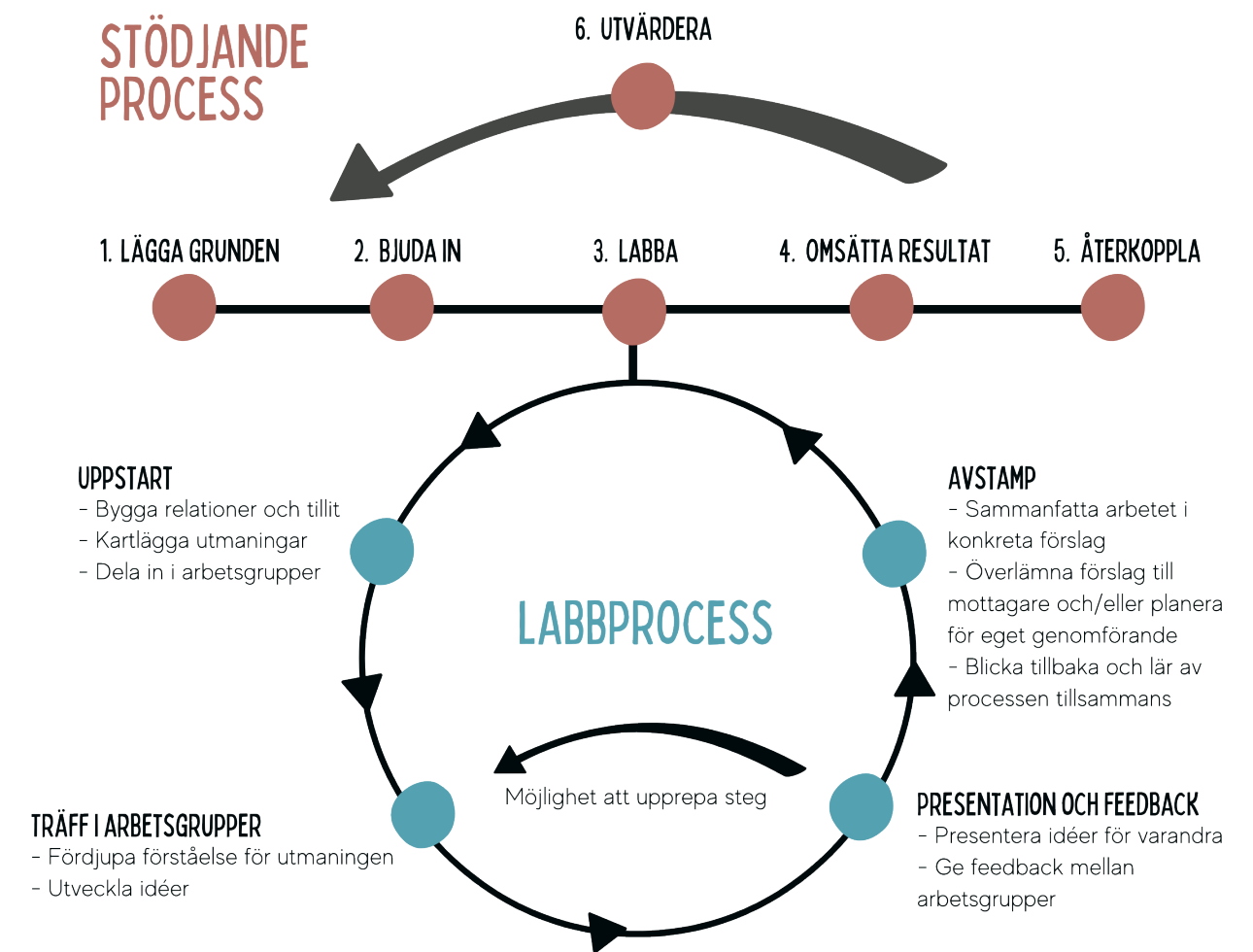
Genom att Demokratilabbet utgör en mötesplats för personer med olika bakgrunder och positioner uppstår kontakt mellan människor som annars aldrig skulle lära känna varandra. De relationer som skapas inom gruppen bidrar till en ökad förståelse för olika perspektiv.

00

Demokratilabbet lyfter vårt arbete med ungdomsinflytande ytterligare en nivå. Det har varit lika roligt för både unga och vuxna att delta i labben, alla är med på lika villkor. Förutom att ha haft ett labb fysiskt så har vi även haft turen i oturen att få vara med om processen digitalt.

- Lisa, Ungdomskonsulent
Ludvika kommun

PROCESSMODELL

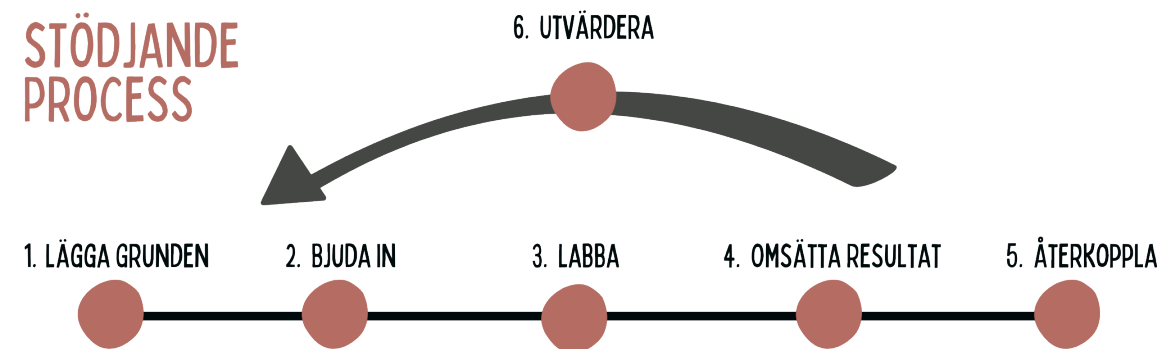
Att arrangera ett Demokratilabb kräver både en bra stödjande process och en väl genomförd labbprocess. I detta avsnitt beskriver vi de olika stegen i processen.

- Stödjande process**

För att Demokratilabbet ska bli lyckat är det förberedande arbetet otroligt viktigt. Initiativtagare till ett Demokratilabb kan vara en kommun, en förening, ett projekt eller ett samverkansinitiativ. Börja med att skapa ett kärnteam som ansvarar för att koppla Demokratilabbet till pågående processer och som ansvarar för den stödjande processen.
- Labbprocess**

Upplägget för labbprocessen kan variera beroende på behov och möjligheter i den specifika kontexten. En vanlig omfattning är att träffas 2–4 tillfällen i helgrupp utspridda på ca 3 månader. Dessa tillfällen kan pågå från några timmar till en heldag. Däremellan ges deltagarna möjlighet att träffas i sina arbetsgrupper.

STÖDJANDE PROCESS

STÖDJANDE PROCESS

1 Lägga grunden

Definiera en övergripande utmaning som deltagarna bjuds in att arbeta med. Utmaningen bör vara formulerad på ett sådant sätt att den är tillräckligt specifik för att definiera processens tydliga syfte men tillräckligt bred för att arbetsgrupperna ska kunna arbeta med flera olika typer av lösningar. Det kan till exempel handla om "Hur skulle vi kunna få fler unga att engagera sig i hållbarhetsfrågor?" eller "Hur kan vi öka ungas demokratiska inflytande i det lokala beslutsfattandet?" Undersök vad som tidigare gjorts inom temat för utmaningen och vilka initiativ som nu finns så att processen kan bygga vidare på det som redan är. Intervjua gärna personer i målgruppen för att få en större förståelse för behov.

Var noga med att klargöra olika aktörers mandat, hur Demokratilabbet kopplas ihop med pågående processer och att stämna av kring förhoppningar gällande resultat. Redan från början ska det finnas en tydlig idé om hur resultatet från Demokratilabbet ska omsättas i handling. Se antingen till att det finns en tydlig mottagare för de idéer som växer fram, alternativt ordentliga resurser för deltagarna själva att testa idéerna. Skapa ett upplägg för labbprocessen designat utifrån den specifika kontexten.

2 Bjuda in

Kartlägg vilka aktörer som är kopplade till utmaningen och bjud in en representativ grupp av ca 25–40 personer (både unga och vuxna) att delta. Sträva efter att deltagarna ska utgöra den mångfald som motsvarar komplexiteten i utmaningen - de som berörs ska delta.

Det är viktigt att från första början engagera deltagarna som medskapare. Ett bra sätt för att bygga tillit och stärka de ungas känsla av ägandeskap för processen är att genomföra en förträff med enbart de unga. Detta är särskilt viktigt om labbprocessen genomförs digitalt för att testa och skapa vana för den digitala plattform och de arbetssätt som kommer användas.

3 Labba

Se labbprocess nästa sida.

4 Omsätta resultat

Efter det sista labbtillfället, se till att ta tillvara på det förtroende som labbdeltagarna givit genom att de idéer som vuxit fram tas på allvar och i högsta möjliga mån genomförs eller prövas. Synliggör också de övriga resultat som Demokratilabbet leder till, till exempel ökad kunskap, nya relationer och engagemang som kan fångas upp i andra sammanhang.

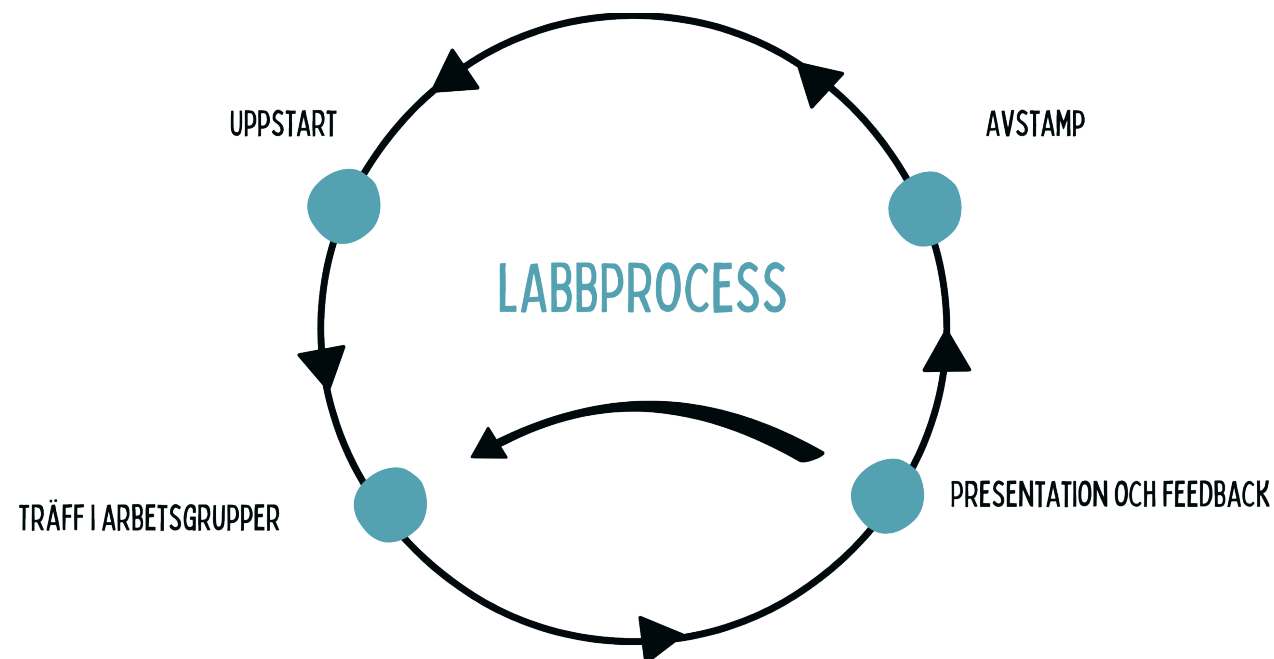
5 Återkoppla

Några månader efter avslutad process är det viktigt att återkoppla till labbdeltagarna om hur deras idéer tagits vidare. Detta tillfälle är även en möjlighet för deltagarna att presentera hur de själva har arbetat vidare med det som labbprocessen resulterat i.

6 Utvärdera

Utvärdera hela processen och låt lärdomarna spela en viktig roll i förberedelserna för nästa steg, och en eventuell ny labbomgång.

LABBPROCESS

Att skapa en trygg plats för deltagarna att fördjupa förståelse, vara kreativa och skapa lösningar tillsammans kräver en tydlig processledning. Labbprocessen kan förenklat beskrivas i ett antal steg. Men man behöver anpassa planeringen utifrån vart gruppen befinner sig. Som processledare är ett viktigt fokus att de unga ska vara trygga och delaktiga.

Uppstart

Den första träffen är central för resten av labbprocessen och kan gärna vara lite längre än resterande tillfällen. Vid detta tillfälle är det särskilt viktigt att bygga tillit både mellan deltagarna och för själva metoden. Prioritera därför att låta deltagarna få lära känna varandra innan arbetet med själva utmaningen sätts igång. Skapa en avslappnad och lekfull atmosfär, ett "laboratorium" där man kan tänka högt tillsammans och testa åsikter och ofärdiga idéer. Kom ihåg principen "relationer som en del av lösningen".

Kartlägg sedan utmaningen i fokus och låt deltagarna lyssna till varandras olika perspektiv. Låt deltagarna ta fram mer specifika fokusområden. Dessa är utgångspunkt för indelning av arbetsgrupperna. Låt deltagarna själva dela in sig i grupper om 4–7 personer utifrån vilket fokusområde individuellt har intresse och energi att fokusera på. Arbetsgrupperna får som avslutning träffas och börja jobba med sitt fokusområde samt bestämma en tid då de vill träffas i sin arbetsgrupp utöver labbträffarna.

Frågor i denna fas

Vad känner vi till om utmaningen?
Vad är vår personliga koppling till utmaningen?
Vilka förhoppningar har vi om vart vi vill nå?

Träff i arbetsgrupper

Träffarna i arbetsgrupperna är en centralt för både fördjupad förståelse av problemet och utveckling av idéerna. Man kan tidigt låta grupperna göra en första brainstorm kring idéer. Låt grupperna utgå från tydliga frågor att arbeta med och använd gärna mallar. Principen "Lära genom att göra" är en utgångspunkt för hur grupperna kontinuerligt kan testa av sina idéer och på så vis fördjupa förståelsen. Låt grupperna själva bestämma när de träffas.

Frågor i denna fas

Vad känner vi till om vårt problemområde och vad behöver vi ta reda på mer om?
Vad har vi för idéer för lösningar?
Vad skulle vi kunna testa i liten skala för att lära oss mer?

Presentation och Feedback

När hela gruppen återsamlas vid nästa tillfälle presenterar arbetsgrupperna sitt arbete för varandra. Uppmärksamma att idéerna inte behöver vara färdiga. Låt arbetsgrupperna ge feedback på varandras idéer. Arbetsgrupperna ges sedan tillfälle att förfinas sina idéer utifrån den feedback de erhållit. Beroende på antal helgruppsträffar upprepas antingen steget "träff i arbetsgrupper" för att utveckla idéerna vidare eller så sker den processen snabbare och tillfället övergår i "avstamp".

Frågor i denna fas

Vad var riktigt bra?
Vilka andra perspektiv skulle kunna uppmärksammas?
Vilka frågor skulle gruppen behöva besvara för att förtydliga idén?

Avstamp

Den avslutande träffen utgör ett avstamp för idéerna att få liv. Låt grupperna sammanfatta arbetet i konkreta förslag som antingen kan lämnas över till en mottagare eller att grupperna i konkreta steg planerar för hur idéerna på annat sätt ska tas vidare. Lägg även tid på att blicka tillbaka på processen och utvärdera vad som har hänt. Ge tid för alla att reflektera och mötas kring vad de lärt sig själva och vad de kan tåldare. Tacka ordentligt för deras engagemang!

Frågor i denna fas

Vad har vi lärt oss?
Hur kan det vi lärt oss användas i andra kontexter?

LABBTIPS

- » Förbered de vuxna på sin roll före den första träffen. De ska delta aktivt, ta samtalen på allvar men samtidigt vara noga med att lyssna och ge plats för ungas perspektiv. De ska också fokusera på förverkligandet.
- » Växla under träffarna regelbundet mellan arbete individuellt, i par, i grupper och i helgrupp.
- » Stäm regelbundet av hur deltagarna tycker att det går och hur de unga känner sig lyssnade till. Bjud in dem att komma med ideér till vad som kan förbättras till nästa träff.
- » Betona att alla är aktörer och kan agera för lösningar i sina sammanhang samtidigt som man knyter an politiker och tjänstemän som ansvariga att ta resultaten vidare.
- » Hjälp deltagarna att förstå helheten genom visuella bilder över labbprocessen och hur resultaten tas om hand.
- » Ungdomsorganisationer vet mycket om hur sammanhang kan vara mer på ungas villkor. För dialog och inled samarbete tidigt

»

Tack vare Demokratilabbet kan vi hitta bättre angreppssätt på utmaningarna i Ludvika. Ungdomarna har varit väldigt engagerade och klara i sina uppfattningar. Vi vuxna har haft fokus på att skapa dialog och använda öronen mer än munnen.

-Leif, kommunalråd
Ludvika kommun

Genom att vara med i Demokratilabbet har jag fått reda på att politiker kan lyssna på ungdomar. Ibland kan det kännas som att de aldrig kommer förstå vad vi menar men nu känns det som att de tar sig tid och bryr sig.

-Hilda, Lorensbergaskolan

Det är viktigt att det inte bara är de mest engagerade ungdomarna som får höras. Demokratilabbet är en förbättring jämfört med elevråden.

-Julia, Handelsprogrammet
VBU Ludvika

00

Demokratilabbet möjliggör att olika åsikter kan tas fram på ett lugnare sätt. T.ex med EPA som annars är en hetsig fråga i skolan, när vi tog upp det var det ganska lugnt och man kunde faktiskt ha ordentliga samtal men folk med olika åsikter, det blev som att åsikterna blandas mer.

- Viktor, Lorensbergskolan Ludvika

CASE DEMOKRATILABB LUDVIKA

Demokratilabb Ludvika startade före pandemin och första fasen genomfördes fysiskt. Större delen av labbet genomfördes sedan digitalt där elever, unga, tjänstemän och politiker deltog via Zoom. Att kunna växla mellan individuellt arbete, moment i grupper och sedan helgrupp är en förutsättning för arbetet.

SAMMANHANG - STÖDJANDE PROCESS

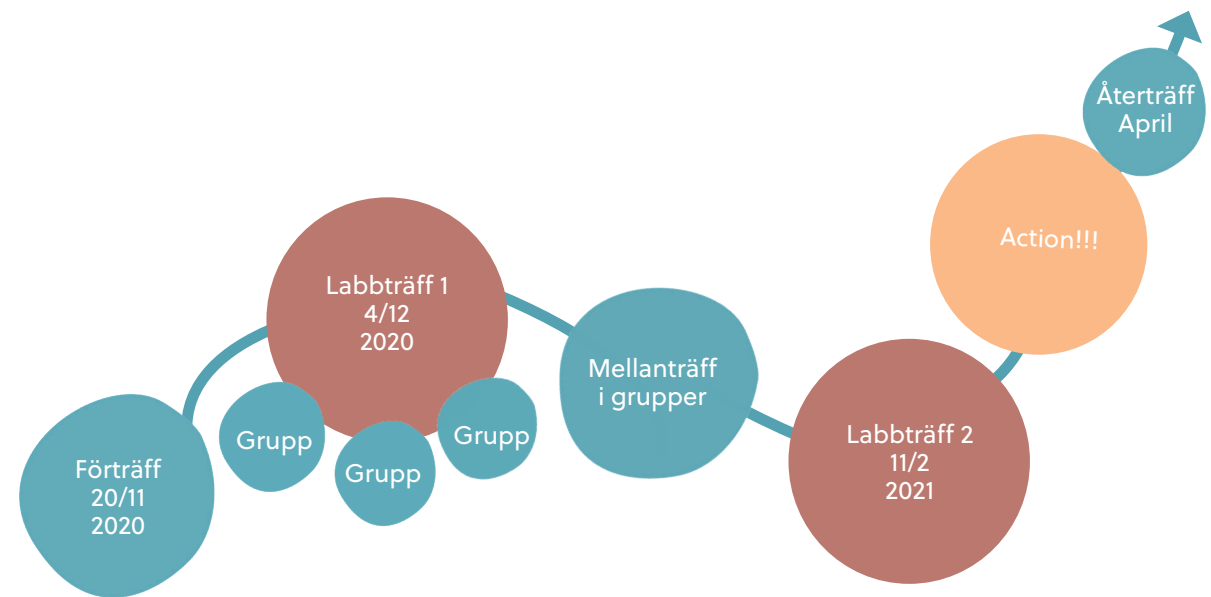
”Barn och unga - det handlar om demokrati” var namnet på ett MUCF-finansierat projekt där Rädda Barnen i samverkan med Ludvika kommun skapade en kunskapsallians som nav i arbetet för att stärka arbetet för de demokratiska krafterna i kommunen och motverka motsättningar och främlingsfientlighet. I detta arbete såg man kommunens unga som en viktig aktör. Genom att öka ungdomars delaktighet i kommunens arbete stärks förtroendet för demokratiska processer. En första labbträff genomfördes som en heldag i februari 2020 på plats i Ludvika. Upplevelserna och resultaten var mycket positiva och ett helt Demokratilabb kunde genomföras digitalt under perioden november 2020 - februari 2021.

Lägga grunden

Arbetet blev en del av kommunens arbete med ungdomsinflytande och drevs främst av Lisa Haglund, Ungdomsstrateg i Ludvika kommun:

- Ludvika har jobbat länge med ungdomsinflytande på olika sätt. För några år sedan valde vi att lägga ner de klassiska ungdomsråden (med väldigt få representanter), och istället fokusera på elevråden. Där möter vi ca 90 elever regelbundet och får en god inblick i vad de anser om skolmiljö, fritid, kollektivtrafik, framtid, trygghet mm. Navet i det ungdomspolitiska arbetet är ungdomskommittén där ungdomsstrateg tillsammans med kommunalråd och ordföranden i skola, samhällsbyggnad/fritid och oppositionsråd ingår.

- Under mina 13 år på tjänsten så känner jag att vi utvecklas varje år - mycket tack vare förtroendet vi har från politiken att testa nytt, men också att ibland lägga ner, att våga driva och prata om jobbiga frågor. De är lyhörda och positivt inställda till att ta bra beslut som gör det bättre för unga. De ställer alltid upp när de kan.

LABBPROCESS

Uppstart

Första labbträffen inleddes med övningar för att lära känna varandra och skapa trygghet i gruppen. Sedan definierades olika utmaningar som finns i Ludvika kommun utifrån ungdomarnas perspektiv.

Teman och arbetsgrupper

Oavsett om labbet genomförs med fysiska träffar eller digitalt så leder en fördjupande dialog till att deltagarna skapar en överblick av viktiga problem eller möjligheter. Genom översikten kan deltagarna sedan välja vilket tema de önskar arbeta vidare med. Arbetsgrupper bildades kopplat till de teman som det fanns mest engagemang för. Varje arbetsgrupp bestod av en majoritet unga tillsammans med en eller två vuxna politiker eller tjänstepersoner och grupperna arbetade med att tydligare definiera sin utmaning och börja spåna på lösningsidéer. Att arbetet i arbetsgrupperna blir kreativt och samtidigt fördjupande är en nyckel för gott resultat. I Demokratilabb Ludvika bildades arbetsgrupper kring utmaningar i följande områden: Skolan, Ungas inflytande, Bussar och Infrastruktur, Fritid och Arbete mot rasism och antisemitism.

Labbutmaning

Vad är viktigt för oss att ta tag i för att demokratin i Ludvika ska utvecklas i positiv riktning? 20 unga och 10 vuxna arbetade över tre månader kring del-utmaningar som unga prioriterat. Ledande politiker från både styrande majoritet och opposition deltog i arbetet liksom tjänstemän från kommunen och anställda vid skolorna.

Utifrån en fördjupad förståelse formulerar deltagarna utmaningar de vill arbeta med. I stort sett samma process genomförs oavsett om man träffas fysiskt eller digitalt. Demokratilabb genomförs med fördel med en kombination av digitala och fysiska träffar.

Bjuda in

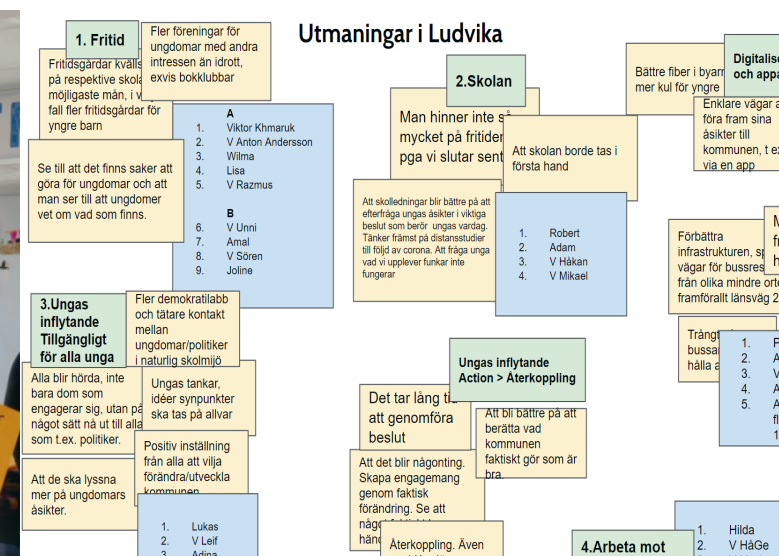
Målet var att unga från alla högstadie- och gymnasieskolor skulle vara representerade i Demokratilabbet. Inbjudan gick ut brett och de ansvariga vuxna på skolorna uppmanades att välja ut både elever som var engagerade och de som inte var det, elever med olika intressen, med olika bakgrund och från olika delar i kommunen.

En annan viktig del av förberedelserna var att se till att alla hade fungerande teknisk utrustning för att kunna delta aktivt under Demokratilabbet som genomfördes helt digitalt via Zoom och skoldatorerna. Det genomfördes en förträff med fokus på att få tekniken att fungera för alla samt öva på att ta plats och uttrycka sig i ett digitalt rum - något som var nytt för många av ungdomarna. Genom kreativa och lekfulla inslag i kombination med tydlig information om Demokratilabbets olika delar och hur resultaten kommer tas tillvara skapades en trygghet i gruppen trots att det för alla var många nya ansikten.

Inspiration och metodik

Demokratilabb är inspirerat av teori och praktik från flera traditioner.

- Strategier för förändring i komplexa system
- Medskapande metoder som exempelvis Liberating Structures
- Tjänstedesign
- Dialogisk organisationsutveckling
- Empowerment i medborgar - och brukarinflytande
- Innovation i offentlig sektor
- Sociala lab / Innovationslab

EXEMPEL PÅ RESULTAT

Mellanträff i arbetsgrupperna

Lisa, ungdomskonsulent i Ludvika stöttade arbetsgrupperna att träffas mellan labbträffarna där de fick tid att utveckla sina olika idéer inför nästa träff.

Presentation, feedback och avstamp

Andra labbträffen handlade om att grupperna fick presentera sin utmaning och sina bästa förslag på lösningar. De fick feedback från varandra och fick sedan formulera ett tydligt medskick till kommunstyrelsen med ett förslag på hur respektive utmaning behöver tas vidare. Vi utvärderade även upplevelsen av att delta i Demokratilabbet.

Resultat av labbprocessen blev tydliga medskick till Ludvika kommun för hur de kan förbättras i frågor relevanta för kommunens unga. Väl underbyggda förslag baserade på reella utmaningar identifierade av de unga själva. Under träffarna skapades också en gemensam dokumentation som beskriver såväl process som resultat.

Omsätta resultat och återkoppling

Efter Demokratilabbets avslut i februari 2021 fick ungdomskommittén i kommunen i uppdrag att behandla resultaten och ta vidare de olika förslag som framkommit under labbprocessen. Återkoppling till de unga som var med skedde vid en återträff i slutet av april 2021. Där presenterades kommunens plan för att jobba vidare med de olika förslagen och de unga fick möjlighet att kommentera planen. Arbetet med att utveckla arbetet med ungas inflytande i kommunen fortsätter och ett nytt Demokratilabb finns med i planerna.

Oavsett om man träffas fysiskt eller digitalt arbetar grupperna kreativt för att konkretisera och visualisera lösningar på utmaningarna. Mallar och en variation av material hjälper deltagarna tänka med händerna och se dynamiken och nya samband. Och ha roligt tillsammans!

Utmaningen vi har jobbat med i en mening:
Ungas inflytande i kommunen

LUDVIKA KOMMUN

Kort beskrivning av idé nr 1:
Vuxna behöver engagera sig för att fler unga ska engagera sig (tex att rektor är med på elevrådet)

Kort beskrivning av idé nr 2:
Kunna få information till sig utan att behöva anstränga sig. Tex få reda på hur en kommun fungerar i skolan på samhällskunskapen.
Och skolbesök av politiker
Den kunskapen kan leda till ett större engagemang

Kort beskrivning av idé nr 3:
Bättre återkoppling. Av i på elevrådet och politisk beslut som påverkar oss
Detta skulle också leda till ett större engagemang då man kan påverka och bli lyssnad på även fast beklagligt inte blev det så

Vår fråga till er:
Tror ni att detta är en lösning som kommer öka ungas engagemang och inflytande i både stora och små f

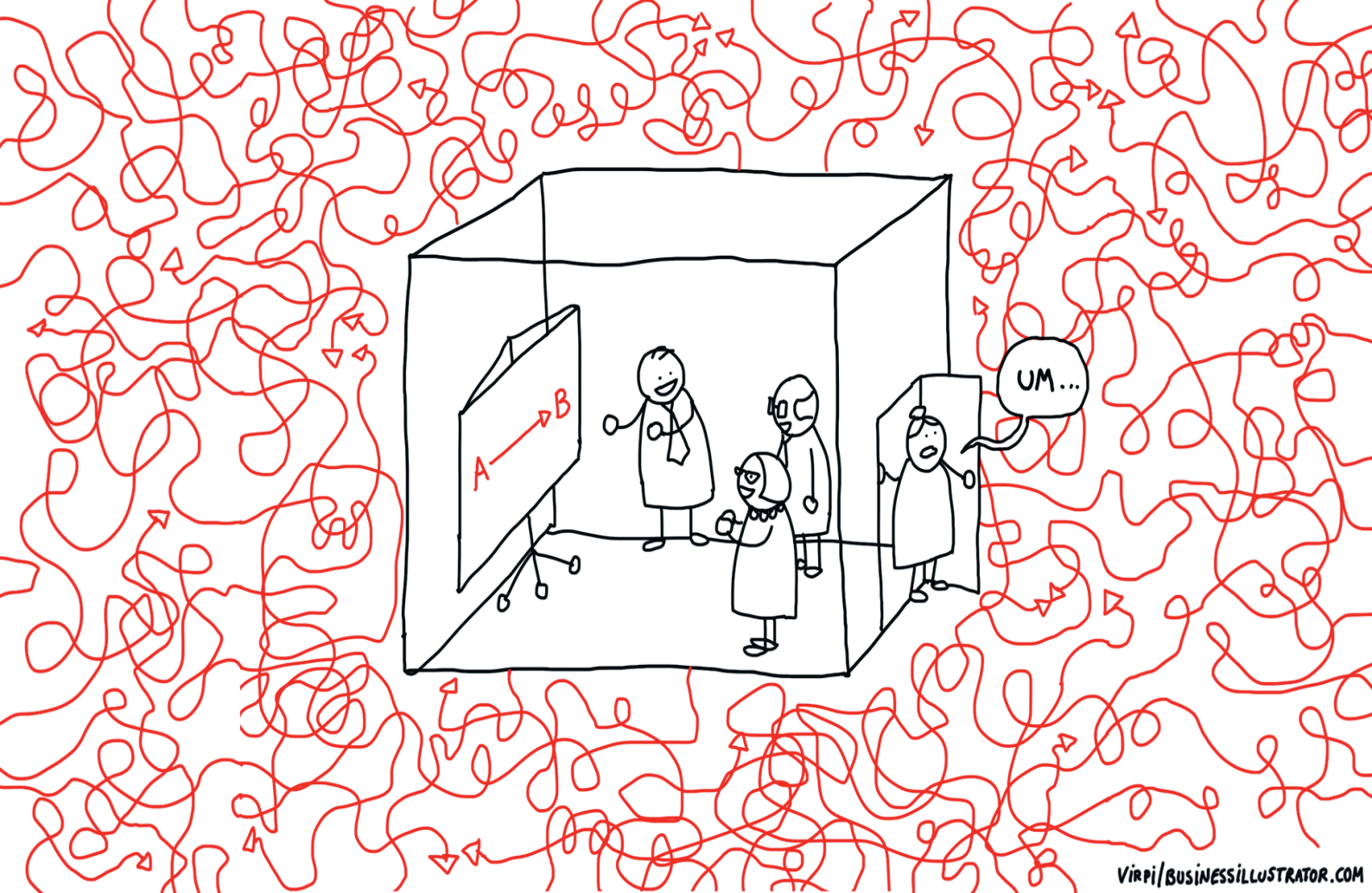
Motorburen ungdom

Ett tydligt tema under labbträffen i februari 2020 var att de ungdomar som kör EPA-traktorer ville ha en plats att samlas utan att få skäll för att störa. Ungdomarna uttryckte att de gillar att meka och hjälpas åt med sina bilar, spela musik, träffas ute och umgås. Men de fick ständigt klagomål från boende i närheten och blev bortkörda av polisen.

Under labbet skapades en arbetsgrupp med fokus på villkoren för Motorburen ungdom. Efter Demokratiabbet höll Lisa kontakten med ungdomarna och undersökte om det fanns någon lämplig plats som kommunen kunde upplåta. Efter några möten med kommunens planeringschef, Lisa och en av ungdomarna fattade nämnden beslut och ungdomarna fick sin plats. Nu är de på väg in som en ungdomssektion under en redan befintlig motorförening.

Utdrag ur Dalarnas tidning
Bild: Torbjörn Granling/DT

Allt fler av våra samhällsutmaningar framträder som "komplexa" samtidigt som sätten att leda och organisera ofta är linjära och anpassade för utmaningar som är "enkla" eller "komplicerade".

FÖRÄNDRINGS- MODELL

ATT ARBETA MED KOMPLEXA UTMANINGAR

Att människor blir delaktiga i beslut och verksamheter som påverkar deras liv är en del av demokratin. Men det är också kärnan i den utveckling som skett inom styrning, ledarskap och förändringsarbete de senaste 20 åren. Drivande för detta är insikter från forskning och erfarenheter om komplexa system och komplexa utmaningar. I detta avsnitt förklarar vi kortfattat innebörden av en komplex utmaning och fördjupar den underliggande logiken bakom Demokratilabbets fyra vägledande principer. Avslutningsvis presenteras varför Demokratilabb och liknande platser behövs som en bro mellan olika logiker.

Utmaningar kan grovt delas in i tre olika typer - enkla, komplicerade och komplexa. En avgörande skillnad är hur pass möjligt det är att på förhand beräkna det förväntade resultatet av en viss insats. Vid en enkel eller komplicerad utmaning är sambanden så pass få att det med hjälp av antingen sunt förnuft eller expertis och manualer fungerar att använda lösningar som visat sig ge effekt i liknande sammanhang. Till dessa hör utmaningar som är rent logistiska, sker i begränsade sammanhang eller där man genom erfarenhet har utvecklat tillräcklig kunskap och stabilitet som kan garantera resultat och utesluta annan påverkan. Då passar en linjär logik där vi kan göra en plan för att hur situationen A ska förändras till situationen B.

För komplexa utmaningar däremot finns det för många osäkra faktorer och samband som påverkar resultatet för att man på förhand ska kunna veta och planera för vad som är bäst insats och agerande. Resultatet beror på många personers eller organisationers agerande och situationen kan därmed snabbt förändras. Värderingar eller motivation hos de inblandade aktörerna kan spela stor roll och maktskillnader, byråkrati eller regelverk riskerar att sätta käppar i hjulet. Till denna kategori hör samhällsutmaningar där många människor är inblandade. På nästa sida beskrivs fyra principer centrala för att en strategi ska kunna hantera komplexiteten i utmaningarna.

A → B

Det finns en grundläggande skillnad på typer av utmaningar och system. Hur man bemöter bör vara beroende på hur utmaningen fungerar. Demokratilabb är en strategi som är anpassad för att möta upp den komplexitet som finns i många samhällsutmaningar.

DE FYRA VÄGLEDANDE PRINCIPERNA - FÖR DJUPNING

Demokratilabbets principer sammanfattar vad som krävs för att ett initiativ kan möta och verka effektivt i komplexitet.

1

**DE SOM
BERÖRS
SKA DELTA**

2

**LÄRA
GENOM ATT
GÖRA**

3

**RELATIONER
SOM DEL AV
LÖSNINGEN**

4

**BYGG
UTIFRÅN
DET SOM ÄR**

De som berörs ska delta

Bra lösningar kräver en fördjupad förståelse av situationen vilket uppnås genom att involvera många olika perspektiv. Kring komplexa utmaningar strävar vi inte efter konsensus utan efter att hitta gemensamma mönster och en gemensam riktning som vi tillsammans kan agera mot. Att arbeta medskapande med de människor som på olika sätt berörs av en gemensam utmaning genererar en mångfald av kunskap och ett delat ägarskap för arbetet.

Lära genom att göra

Komplexa utmaningar innebär i sin natur att vi inte inledningsvis kan veta allt som vi behöver veta för att lyckas med förändring. Den djupare förståelsen för förutsättningar och utmaningar kommer först när vi beger oss in i processen. Därför behövs en iterativt arbetssätt med fokus på lärande. Flera "prototyper" på lösningar behöver testas samtidigt för att kunna dra slutsatser och göra nya val utifrån lärandet.

Relationer som del av lösningen

I ett komplext system är det avgörande hur systemets olika delar förhåller sig till varandra. I en grupp handlar det om vilka relationer som finns närvarande mellan människor. Exempelvis maktskillnader och bristande tillit stör möjligheter att samarbeta och självorganisera sig mot lösningar. En högre tillit till oss själva och andra gör det istället möjligt att angripa utmaningar utan att förenkla vägen till lösning. Att arbeta för psykologisk trygghet behövs när vi hanterar osäkerhet och motsättningar. Det är ur relationerna och samspelet som nya lösningar växer fram.

Bygg utifrån det som är

För komplexa utmaningar är kontexten helt avgörande. Unika relationer och samband gör att det som fungerade på ett ställe inte nödvändigtvis behöver göra det på nästa. Därför behövs ett adaptivt ledarskap som inte fokuserar på den perfekta lösningen utan på hur systemet runt om kan stödjas för att ge plats för deltagarnas lösningar att växa fram.

DEMOKRATILABB SOM BROBYGGGARE MELLAN LOGIKER

Offentlig sektor är av tradition till stor del organiserad för att fungera effektivt för att lösa enkla och komplicerade utmaningar. Där finns tydliga hierarkier, experter organiserade i stuprörsorganisationer som utreder och föreslår fleråriga handlingsplaner och en ledning som tillsätter resurser och följer uppsatta mål. I dessa sammanhang upplevs dialog och involvering ofta inte som meningsfull, varken av de som bjuds in eller de som vill involvera. Det är beror mycket på att denna organisationsform har svårt att möta komplexitet och ta hand om resultatet av dialog och kreativt medskapande.

Vi behöver komplettera den etablerade hierarkiska organiseringen med strategier som är bättre anpassade för komplexa utmaningar. Demokratilabb kan utgöra en sådan plats, där principer för komplexa utmaningar kan verka och samtidigt knyta an till mer linjära och hierarkiska system.

Personer som arbetar med uppdrag i "linjen" eller i den politiska processen tar med sig detta arbete in i Demokratilabbet. Där kan de i samarbete med andra testa och arbeta fram lösningar och förankra dessa tillbaka till sin verksamhet. Det blir en plats på mer lika villkor - där alla kan bidra. Demokratilabb hjälper till att kombinera olika logiker - att skapa plats att hantera komplexitet i ett system som är anpassat för enkla eller komplicerade utmaningar.

Utmaningarna vi står inför känns ofta överväldigande och frustrationen stor när lösningarna anpassas efter hur vi valt att organisera arbetet. Vi behöver uppgradera våra sätt att arbeta så att komplexiteten kan mötas och inte förenklas, där allas kunskap och engagemang tas tillvara. Ungas inflytande handlar om rättigheter men är också en nödvändighet i framtidens samhällsbygge.

FÖRDJUPNING

Demokratilabb som strategi är inspirerad av erfarenhet, teori och metodik från flera områden. Detta är ett urval av material som fördjupar utgångspunkterna för strategin.

Förståelse för komplexa utmaningar

- Cynefin-ramverket är en bra introduktion till hur ledare och organisationer bör agera i komplexitet.
- Skillnaden mellan komplext och komplicerat.
- Social labs som strategi för komplexa utmaningar.

Demokrati och rättigheter

- Barnkonventionen och rätt till inflytande.
- Om bristerna i formerna för ungas inflytande.
- Metoder för medborgarinflytande
- Användar- och brukarmedverkan i offentlig sektor.

Medskapande och design

- [Liberating Structures](#) är en metodsamling som används i Demokratilabben.
- Medskapande ledarskap / [Art of hosting Conversation that matter](#) - om hur dialog och medskapande kan bli kraft för förändring.
- [Innovationsguiden](#) och dess föregångare [Förändra radikalt](#) visar hur tjänstedesign kan användas för utveckling i offentlig sektor.

Utveckling och innovationsledning

- Demokratilabb inspireras av teori och praktik i [dialogisk organisationsutveckling](#)
- [States of change - resurs för innovation i offentlig sektor.](#)
- [20 verktyg för innovation i offentlig sektor.](#)
- Svenska innovationsmyndigheten
Vinnovas satsning: [Transformativ offentlig sektor och civilsamhälle.](#)

00

Att vara med i Demokratilabbet var mäktigt för det var ett lätt och smidigt sätt att komma i kontakt med politikerna jämfört med annars.

-Julia, Handelsprogrammet
VBU Ludvika

Det är viktigt att det är en bredd av politiker med, från alla läger. Det signalerar att vi verkligen lyssnar, att det finns en samsyn om ungas inflytande och att man kan tillsammans kan förtydliga hur den politiska processen fungerar.

- Leif, Kommunaråd
Ludvika kommun

DEMOKRATILABB

Malmöakademin skapar platser och processer för lärande, demokratiutveckling och medskapande.

www.malmoakademin.se